הפורום החילוני

משמר ההורים • של החינוך הממלכתי •
הדתה
לא בבית ספרנו

כיתה בלי הדתה

מדריך כיס להורה החילוני • ארגז כלים למאבק בהדתה במערכת החינוך הממלכתית - מגן הילדים ועד התיכון

גם בתשפ״א - ובצל הקורונה - נמשיך לדאוג יחד לחינוך ראוי לילדינו. כי דבר אחד למדנו בגל הראשון - ההדתה מצליחה לחדור גם דרך הלמידה המקוונת, ולנו, ההורים, תפקיד חשוב במניעתה.

רוצים להפסיק את ההדתה בחינוך הממלכתי? זה בידיים שלכם. משרד החינוך לא יפסיק זאת מיוזמתו, בית המשפט לא מעוניין לטפל בנושא ובית המחוקקים אינו מתפקד. רוצים שינוי? צאו להיאבק. משהו מפריע לכם? אל תוותרו. חושבים שאפשר ונכון אחרת? אל תשארו פסיביים:

◄ הצטרפו לוועד ההורים הכיתתי ולהנהגת ההורים הבית ספרית.

- שתפו חברים לדעה ופעלו יחד מול הנהלת המוסד החינוכי.
- הצטרפו להתארגנות ההורים בישובכם או הקימו כזו בעזרתנו.
- המאבק תלוי בעקשנות שלכם, ההורים, ובתפיסת ההורות שלכם, תוך מתן קדימות לזכותכם הטבעית על ילדיכם ולחובתכם המוסרית כלפיהם.
- רק בפעולה אקטיבית, ממוקדת וארוכת טווח נצליח לשנות.
- זכרו! **הפגיעה האפשרית** (ממנה אתם חוששים) בילדיכם בשל פעילותכם שקולה כנגד **הפגיעה הממשית** המתרחשת בחדרי הכיתות ובפעילות החוץ בשעה ששוטפים את מוחם בתכנים מדיתים.

זכותכם להגן על ילדיכם, כולל בתחום החינוך, היא זכות יסוד. המדינה יכולה להגביל זכות זו רק באמצעות חוק מפורש. הגן ובית הספר, ככל מוסד שלטוני, יכולים לפעול רק על פי מה שהותר להם בחוק. בכל מצב בו מתעורר ספק האם מותר למוסד החינוכי לפעול בדרך בה הוא פועל - חובת ההוכחה עליו. זכותכם לדרוש לקבל לידיכם את ההנחיות הרשמיות והמפורשות - בחוקים, חוזרים או תקנות - על פיהן פועל המוסד.

ככלל, בכל אינטראקציה עם הנהלת המוסד החינוכי וסגל ההוראה מומלץ לחתור להידברות ולשיתוף פעולה, תוך הצגה אסרטיבית של הבעיה והצעת רעיונות לפתרון ולשינוי.

הנה לפניכם מורה דרך מרוכז שינחה אתכם במאבק הציבורי. חשוב מאד להיכנס לקישורים הרלוונטיים לנושא אותו אתם מבקשים לבדוק, או לאירוע הספציפי שבו נתקלתם בהדתה הדורשת תגובה והתייחסות. הקישורים מכילים מידע רב שיסייע לכם במאבק. המסמך שלהלן לא מהווה, ואינו מחליף, ייעוץ משפטי. קובץ זה מצטרף למדריך להורה החילוני, אותו תוכלו להמשיך ולהוריד מהאתר שלנו.

בכל תחילת שנה דרשו לקבל לידיכם את תכנית העבודה השנתית של המוסד החינוכי, הכוללת פירוט והבחנה בין תכנית הלימודים הפורמלית לבין פעילויות מתוכננות שאינן מתקיימות במסגרת התכנית הפורמלית. בעניין תכנית הלימודים הפורמלית, המחייבת - יש בידיכם אפשרות לבקר ולפקח על חומרי הלימוד בהם נעשה שימוש ועל התכנים הנלמדים. בעניין פעילויות שאינן במסגרת תכנית הלימודים הפורמלית, ולכן אין חובה על המוסד החינוכי להעבירן - יש בידיכם אפשרות לבקר ולפקח על דרך קבלת ההחלטה לשלבן, על התכנים המועברים ועל הגוף החיצוני המפעיל, ולהביא לביטולן או לשינויין.

גורמי הדתה ודרכי פעולה:

גופים חיצוניים - עמותות

תרבות יהודית־ישראלית

ספרי לימוד

חומרי לימוד מזדמנים

אתרי לימוד מקוונים

אירועים וטקסים

מפעלים - טיולים ופעילות חוץ

סגל הוראה ואקלים בית ספרי

גופים חיצוניים - עמותות

- הקפידו לדרוש לקבל את תכנית הלימודים הפורמלית בתחילת השנה, ולקבל הודעה מראש על כל פעילות שאינה במסגרת התכנית הפורמלית.

- **אין** כל תקנה **המחייבת** את מנהלי מוסדות החינוך להכניס פעילות עמותות למוסדותיהם. חשוב מאד לזכור זאת.

- **אין** גם כל תקנה **המחייבת** תוספת לימודי יהדות במערכת החינוך הממלכתית, מעבר למה שניתן במסגרת הפורמלית, העמוסה עד בלי די בעיסוק בזהות היהודית.

- לכן - השאלות הראשונות שיש להפנות למנהל המוסד הן **לָמה ולְמה**.

- אם תשובותיו אינן מספקות - אין שום סיבה להיכנע לרעיון הכנסת גופים חיצוניים בכלל, ועמותות שמטרתן עיסוק בזהות היהודית של ילדינו, בפרט.

- ככלל, כל פעילות שאינה חלק מהתכנית הפורמלית, בה יש אינטראקציה עם גופים חיצוניים - אדם בודד או עמותה; כניסה חד־פעמית או מתמשכת - בין אם מדובר בפעילות חוץ ובין אם פעילות פנים המתקיימת בתחום המוסד החינוכי, מחייבת יידוע שלכם, ההורים, וזכותכם וחובתכם, כאפוטרופסים על ילדיכם, לדרוש:

1. קבלת מידע מקדים על כל פעילות העמותה ותכניה, כולל מטרותיה המוצהרות.
2. חתימת ההורים על אישור או אי־אישור השתתפות ילדיהם בפעילות.

3. התחייבות ביה״ס לנוכחות ופיקוח מורה ונציג הורים בכל פעילות שבה שותף גורם זר, שאינו מסגל בית הספר, בכיתה.
4. הבהרה כיצד יבטיח מנהל המוסד שהפעילות לא תבוצע על חשבון תכנית הלימודים הפורמלית ובמסגרתה.

השפעה על ההנהלה:

- ככל שיגדל מספר התלמידים שהוריהם חותמים על אי־אישור השתתפות, כך יגבר הלחץ על מנהלי המוסדות לקיים את הפעילות הלא פורמלית בסוף יום, ולא על חשבון שעות המערכת הפורמלית.
- ככל שיגדל מספר ההורים המתנגדים להכנסת עמותות דתיות ולמסירת החינוך הערכי לידיהן של בנות שירות דתיות, ויעמדו על זכותם להימנע מהקניית חינוך דתי לילדיהם - כך יגבר הלחץ על מנהלי המוסדות להימנע מהכנסתן או להעביר את הפעילות לשעות סוף היום לבחירת ההורים המעוניינים בכך.
- פעילות העמותות לא אמורה להתקיים במסגרת התכנית הפורמלית של בית הספר. לכן, יש לעקוב ולבדוק על חשבון אילו שיעורים במערכת השעות השבועית התקיימו הפעילויות ולדרוש מענה מבית הספר כיצד מוחזרות שעות אלה לתלמיד. ככל שיעלה מספר ההורים הדורשים זאת כך יקשה על המוסד לקיים את הפעילות על חשבון שיעורי מערכת.

המצב הרצוי - **אין להכניס גופים חיצוניים למוסדות החינוך וראוי להחזיר את החינוך הערכי לידי המורים והגננות**. אם בכל זאת צפויה פעילות עמותה בגן או בביה״ס שלכם חשוב לברר את הדברים מול הנהלת המוסד החינוכי.

לרשותכם :

דף הנחיה מפורט בצירוף מקבץ השאלות לשימוש מול הנהלת המוסד.

ריכוז מקורות מידע בנושא מעורבות גופים חיצוניים במוסדות החינוך - תכניות חיצוניות.

תרבות יהודית־ישראלית (מורשת)

1. **מי בפועל ילמד את המקצוע?** - אין להסכים לכניסת עמותות ובנות שירות להוראת התוכנית. ההוראה צריכה להתבצע על ידי סגל ההוראה הבית ספרי בלבד. ראו סעיף 2.2 בחוזר המקושר.
2. **מהו ספר הלימוד?** - ראו ביקורת ספרים וידעו את המורה בממצאים. הציעו להימנע משימוש בספר או לדלג על טקסטים בעייתיים.
3. **מהם התכנים שיילמדו?** - הביעו את התנגדותכם והציעו שימוש במדריך למורה של הפורום החילוני: ערכה חילונית להעשרת תוכנית הלימודים בתרבות יהודית־ישראלית.
4. **מאין נלקחו השעות להוראת התכנית?** - משרד החינוך **מורה על הקצאת 5 שעות ביסודי ו־5 בחט"ב אך אינו מתקצב את התוכנית במלואה.** ראו סעיף 2.2 בחוזר המקושר.
5. **איזה מקצוע נפגע בשל הוראת התכנית?** - הביעו את התנגדותכם ודרשו הקצאת שעות למקצועות החשובים לכם (אמנות, תיאטרון, מוסיקה).
6. **סרבו** לתוספת פעילויות שמבקש בית הספר להוסיף תחת הכותרת השקרית "תרבות יהודית־ישראלית". הלמידה החווייתית המוצעת הינה, רובה ככולה, מבוססת דת ומנוגדת לערכיכם.
7. **ככל שלא תהיה היענות לדרישותיכם** - עמדו על זכותכם להימנע

מהקניית חינוך דתי לילדיכם ופטרו אותם מהשתתפות בשיעור.

8. **על בעייתיות התכנית והסיבות להתנגדות לה** - קראו כאן בהרחבה.

ספרי לימוד

1. בדקו את רשימת ספרי הלימוד שקיבלתם ואת שמות ההוצאות לאור. וודאו שהספר מיועד לבית הספר הממלכתי (ולא לממלכתי דתי בלבד).

2. בדקו את תכנם של כל ספרי הלימוד וחוברות העבודה של ילדיכם.

3. אל תהססו לפנות להנהלת ביה"ס לבירור על כל ספר שמעורר את חשדכם. בדקו מול המחנכים האם צוות המורים מודע להדתה בספרי הלימוד והציעו שיתוף פעולה בבדיקת התכנים.

4. תוכלו למצוא סקירה של ספרי לימוד ודוגמאות באתר שלנו ולהציג אותן באסיפת ההורים כדי לעורר את המודעות, וגם להציג פתרונות כמו לדלג על עמודים מסוימים המכילים תכנים לא ראויים או להציג טקסטים חלופיים.

5. לא מצאתם בין הסקירות את ספר הלימוד שלכם? מוזמנים לסקור אותו על פי מחוון ההדתה שפיתחנו ולשלוח אלינו את סקירתכם כדי שנוסיפה למאגר לטובת כלל ציבור ההורים.

חומרי לימוד מזדמנים - דפי עבודה

מורים ומורות אוספים חומרים מפה ומשם לשימוש מגוון בכיתות הלימוד.

לצערנו אנו נתקלים בחוסר תשומת לב, חוסר מודעות או גרוע מכך - **החדרת חומרים לא ראויים לחינוך הממלכתי** בכוונת מכוון.

הורים - עמדו על המשמר. בדקו מדי פעם, יחד עם ילדיכם, את תיקיהם, וברוח הימים האלו - את החומרים והאתרים אליהם הם מופנים בלמידה מרחוק, ופנו למחנכ.ת הכתה ודרשו הסברים ותיקון המעוות לכל חומר למידה לא ראוי בו נתקלתם.

דוגמאות לחדירת חומרי למידה לא ראויים לחינוך הממלכתי.

אתרי לימוד מקוונים

גם בימים רגילים, וביתר שאת בימים אלו של שגרת קורונה, היכנסו לאתרים המקוונים אליהם מופנים ילדיכם. לא פעם **משולבים תכנים דתיים אמוניים** במשימות ובתחומי דעת שהקשר בינם לבין העיסוק היהודי־דתי אינו ברור כלל וכלל ואינו נחוץ.

דוגמאות לתכנים בעייתיים באתרים מקוונים.

אירועים וטקסים

בררו כבר בתחילת השנה כיצד הגן או בית הספר מתכנן לציין פעילויות חגים, קבלת תורה, שנת בני מצווה וטקסים אחרים - בין אם מתוכננים להתקיים כמפגש פיזי ובין אם למידה מרחוק בזום. הציעו להיות שותפים

בתכנון ובהפקה. כך תוכלו להשפיע ולוודא שלא מוחדרים תכנים אמוניים ופרקטיקות דתיות בטקסים השונים. כך למשל, טקס קבלת תורה לא חייב להתקיים בבית הכנסת (ראו הסבר והצעת חלופות), ופעילויות חגים יכולות לכלול התייחסות למוטיבים שונים הקשורים לעונות השנה או לנושא אוניברסלי המתקשר לחג.

- דוגמאות לטקסים בעייתיים במוסדות החינוך הממלכתי.
- ריכוז הצעות הורים לפעילות חלופית. מוזמנים לשתף בפעילויות מעניינות שיזמתם.

מפעלים - טיולים ופעילות חוץ

1. דרשו לקבל לידיכם, כבר באסיפת ההורים הראשונה, את כל המידע על טיולים ופעילות חוץ - כולל כל פעילות נוספת החורגת מתוכנית הלימודים הפורמלית - המתוכננים למהלך השנה.
2. אתם רשאים שלא לאשר השתתפות ילדיכם בפעילות ולא לשלם עבור הפעילות. לתשומת לבכם:
"זכות ההורים לדעת מראש על כל פעילות הנעשית **מחוץ לכותלי בית הספר** ועל כל פעילות ה**חורגת משעות הלימוד: זכותם לאשר (בכתב) או שלא לאשר** את השתתפות ילדיהם בפעילות" (זכויות ואחריות בבית הספר: הזכות לתת זכות)
3. ככל שירבו ההורים שיתנגדו לטיולים ולפעילות חוץ, או פעילות אחרת החורגת משעות הלימוד, שיש בהם הטיה יהודית־אמונית, כך יגבר הלחץ על הנהלת בית הספר לשנות מסלולים או להתקשר עם מפעילים אחרים.

4. גם כאן - רצוי להגיע להידברות על הנהלת בית הספר ולהציע חלופות שיהיו מקובלות על כולם. מוזמנים לפנות אלינו להתייעצות.

🌍 דוגמאות לטיולים ופעילויות חוץ בעייתיים.

🌍 ריכוז מקורות מידע בנושא טיולים ופעילות חוץ.

סגל הוראה ואקלים המוסד החינוכי

המציאות מלמדת על השפעה גדולה של מורים ומורות, גננות וסייעות, שתפיסת עולמם אינה חילונית, המשיתים שפה ופרקטיקה דתית בכיתות ובגנים, בין אם בתום לב ובין אם בכוונת מכוון.

כיצד תוכלו להשפיע על האקלים המוסדי?

1. דרשו כבר באסיפת ההורים הראשונה - מגן ועד תיכון - התייחסות ל כמה כללים שיבטיחו מודעות לנושא:

   שישה כללים להבטחת מערכת חינוך חילונית.

2. היו שותפים מלאים בכתיבת התקנון המוסדי ובדקו את סעיפיו היטב לפני שתחתמו, כולל סעיפים המתייחסים לקוד הלבוש:

   הוספת סעיפים לתקנון הבית ספרי - הצעת הורים.

   הקפדה על תקנון לבוש שוויוני ומכבד - הנחיות.

3. **כשרות המזון** - חוזר מנכ״ל בנושא הזנה וחינוך לתזונה נכונה במוסדות החינוך מתייחס לאופן בו צריך לנהוג המוסד החינוכי בנושא הספקת מזון. עניין הכשרות מוזכר אך ורק בהתייחס לסיפוק מזון על ידי המוסד, דרך ספקים או נקודות מכירה בתחומו - סעיפים 4.2, 5.2 ו-11.2. לכן - כל דרישה מטעם הצוות החינוכי

המתייחסת לכשרות המזון המובא מהבית היא לא לגיטימית ואין להסכים לה. דרישה כזאת מהווה חריגה מסמכות ופגיעה בזכויות התלמיד, בכבודו ובחירותו (חוזר מנכ"ל בנושא הזנה).

- דוגמאות לאקלים בית ספרי ולהשפעה מדיתה של סגל ההוראה.

עוד לשימושכם:

- ריכוז מקורות מידע בנושאים שונים הקשורים ליחסי הגומלין שבין המוסד החינוכי לבין ההורים
- זכות וחובה של ההורים על ילדיהם - חוק האפוטרופסות
- הזכות לבחור זרם חינוך
- הזכות להיות מעורבים ושותפים בתהליך החינוכי
- ועד ההורים הכיתתי והמוסדי
- מעורבות גופים חיצוניים במוסדות החינוך - תכניות חיצוניות
- תשלומי הורים והסכמת הורים לתכניות לימודים נוספות
- כניסת בגירים למוסדות החינוך
- טיולים ופעילות חוץ
- איסור פרסומת מסחרית במוסדות החינוך
- ריכוז מידע בנושא גני ילדים
- המדריך להורה החילוני - מכיל פירוט עיקרי המאבק ודרכי הפעולה.
- התמודדות עם הדתה - בספרי הלימוד, בפעילויות ובמכלול גורמים המשפיעים על האקלים הכיתתי והבית ספרי.
- דיווחי הדתה - מוזמנים לשתף אותנו באירועי הדתה ככל שתתקלו בהם.

פנו אלינו בכל שאלה - hello@hiloni.org.il

הפורום החילוני - מי אנחנו?

הפורום החילוני הנו עמותה רשומה ללא מטרת רווח אשר נוסדה בשנת 2011. הפורום משמש כארגון ארצי למאבק בתופעת ההדתה במערכת החינוך, בצבא ובמרחב הציבורי.

אתר הפורום החילוני: www.hiloni.org.il

מייל: hiloniorg1@gmail.com

פייסבוק: www.facebook.com/forum.hiloni